

ZAŠTO JE SIGURNO ODRŽAVANJE BILA TEMA EUROPSKE KAMPANJE 2010./11.

Europsku kampanju o sigurnosti na održavanju organizirala je EU-OSHA u 2010./11. godini, i to u suradnji s državama članicama i Predsjedništvom Europske unije. Jedna od glavnih aktivnosti za potporu kampanji je Nagrada europske dobre prakse koja je posebno organizirana za prepoznavanje primjera dobre prakse vezanih za sigurno održavanje.

Nagradna shema trebala je prepoznati tvrtke ili organizacije koje su napravile izvrsne i inovativne doprinose u promicanju integriranog pristupa upravljanju sigurnim održavanjem. Održavanje se može definirati kao rad koji će zadržati radno i sigurno stanje i očuvanje od neuspjeha.

Dvije glavne vrste održavanja mogu se razlikovati kako slijedi:

- preventivno/proaktivno održavanje: provedeno da bi nešto bilo funkcionalno. Ova vrsta aktivnosti obično se planira (planirano u skladu s uputama proizvođača);
- korektivno/reaktivno održavanje: popravljavanje. Ovo je neplanski zadatak obično povezan s više opasnosti i višim razinama rizika.

Utvrđeno je da je udio profesionalnih bolesti kod zaposlenika koji rade na industrijskom održavanju 8 do 10 puta veći nego li kod prosječne populacije. Kod radnika na održavanju zgrada i inženjera koji rade na održavanju u marinama nađeni su povećani udjeli bolesti i/ili smrtnosti vezano za izlaganje azbestu. Na održavanje se

odnosi oko 10-15% svih smrtnih ozljeda. Održavanje je uzročni čimbenik u mnogim većim industrijskim akcidentima. Oko 38% kemijskih akcidenata uzrokovale su opasne tvari koje su bile ispuštene tijekom održavanja. Većina akcidenata događa se tijekom korektivnog održavanja.

Najčešće se akcidenti događaju kod održavanja:

- u svim djelatnostima i na svim mjestima rada
- u neposrednoj blizini opasne opreme ili u opasnom prostoru (ulazak u skućeni prostor)
- pod vremenskim pritiskom - često se prepušta podizvođaču što čini upravljanje teškim
- povezanog s velikim brojem različitih opasnosti (biološke, kemijske, fizičke, psihosocijalne).

Održavanje treba početi s pravilnim planiranjem. Poslodavci moraju izraditi procjenu opasnosti za aktivnosti održavanja koje planiraju provesti, te u taj proces trebaju uključiti i same radnike. Među elementima koje bi trebali uzeti u obzir su opseg poslova – što je potrebno napraviti i kako će to utjecati na druge radnike i aktivnosti na mjestu rada. Osposobljavanje radnika na održavanju uključenih u radni zadatak (kao i onih koji rade uz njih) osobito je važan aspekt u fazi planiranja. Kompetencija radnika koji obavlja održavanje, uključujući pregled i ispitivanje, uve-

like je važna za sigurnost. Većina radnika uključena je u pojedini dio održavanja. Nesreće se mogu dogoditi kada radnici pokušaju izvršiti radni zadatak za koji nemaju dostatne kompetencije ili iskustvo. Poslodavci, također, moraju misliti i na "zapovjedni lanac" između radnika uključenih u poslove održavanja, na sve procedure kojima će se koristiti za vrijeme trajanja tih aktivnosti, uključujući procedure za prijavljivanje/izvještavanje u slučaju nastanka problema. Savjetovanje s radnicima i njihovo informiranje ključno je u fazi planiranja. Ne samo da radnici na održavanju moraju biti informirani o ishodu početne procjene opasnosti, nego trebaju biti uključeni i u njezinu izradu. Zbog poznavanja radnog mjesta, najčešće upravo oni mogu najbolje identificirati opasnosti kao i najučinkovitije načine postupanja s opasnostima. Uključivanje radnika u proces planiranja povećava ne samo sigurnost pri održavanju, već i njegovu kvalitetu.

Procedure razvijene u fazi planiranja obvezno treba primijeniti. Potrebno je osigurati radno područje (spriječiti neovlašteni ulazak postavljanjem prepreka i znakova). Radno područje treba biti čisto i sigurno, s isključenim i zaključanim napajanjem, učvršćenim pokretnim dijelovima strojeva, postavljenom privremenom ventilacijom i označenim sigurnim putovima za pristup radnika radnom području. Rukovoditelji i radnici na održavanju moraju biti osposobljeni o tome kako i pod kojim uvjetima zaštitne naprave mogu biti uklonjene.

Radnici na poslovima održavanja moraju imati odgovarajući alat i opremu koji mogu biti

drugačiji od alata i opreme koja se inače upotrebljava. Imajući na umu da bi se rad mogao obavljati u prostoru koji nije namijenjen za rad ljudi te da bi mogli biti izloženi raznim opasnostima, radnici moraju upotrebljavati odgovarajuću osobnu zaštitnu opremu. Alat i zaštitna oprema potrebni za posao moraju biti dostupni (zajedno s uputama za njihovu uporabu ako je to potrebno) i moraju se upotrebljavati.

Potrebno je slijediti plan rada, čak, i kad je vremensko opterećenje prisutno: prečaci mogu biti vrlo skupi ako uzrokuju nesreće, ozljede ili materijalne štete. Vrlo je važno zapamtiti da izvođenje radova koji prelaze kompetenciju radnika može rezultirati vrlo ozbiljnim nesrećama.

Proces održavanja mora se završiti provjerama kako bi se potvrdilo da je posao završen, da je održavana oprema ili objekt siguran za uporabu i da je otpadni materijal koji je nastao tijekom održavanja zbrinut. Nakon što je sve provjerenom da je sigurno, posao održavanja se može zaključiti te o tome treba obavijestiti nadzornika i druge radnike. Završni korak je izrada izvještaja u kojem se opisuje izvršeni posao, uključujući komentare i eventualne poteškoće pri radu, zajedno s preporukama za poboljšanje.

Primjeri dobre prakse su implementirana rješenja - ne teoretski ili hipotetski - kako promicati djelotvorno upravljanje zaštite na radu i zdravstvene rizike vezane uz održavanje aktivnosti na radnom mjestu. Kandidati stoga trebaju osigurati jasan dokaz o tome što je učinjeno u praksi za razvoj i implementaciju sigurnog održavanja.

*prof. dr. sc. Budimir Mijović
Tekstilno-tehnološki fakultet, Zagreb*